

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΘΡΑ

Η
ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ
ΩΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ (Ἀνατύπωση ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

3875

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ 'ΝΟΜΙΚΗΣ',
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

Η
ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ
ΩΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

(*Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας*)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

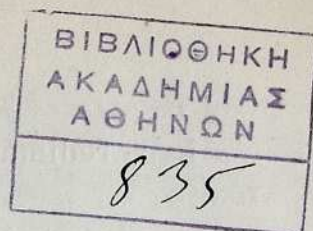
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ 'ΝΟΜΙΚΗΣ',
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

22 ΣΕΠ. 1958

§ 1. Τὸ ἰσχύον δίκαιον ἀπαγορεύει, ὡς γνωστὸν, τὰς δικαιοπραξίας τὰς περιεχούσας ἐργολαβίαν δίκης — *redemptionem litis*.

Καὶ τίς μὲν εἶνε ἡ ἔκτασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσω. Ἀλλὰ, τῆς ἀπαγορεύσεως ὑφισταμένης ὁπωσδήποτε, ἀναγκασία παρίσταται τοῦ ὅρου τούτου ἡ ἐπιστημονικὴ διακρίβωσις· τοσοῦτω δὲ μᾶλλον ἐπιβάλλεται ἡ πρὸς τοῦτο ἀπόπειρα, ὅσῳ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲν φαίνεται γενομένη μέχρι τοῦδε ἡ προσήκουσα ἐργασία πρὸς ἀκριβῆ τῆς ἐργολαβίας δίκης χαρακτηρισμὸν κατὰ τοὺς νόμους.

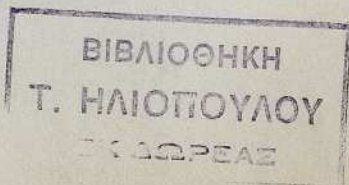
I

§ 2. Ἐκ τῶν Γερμανῶν συγγραφέων ὁ μόνος, καθ' ὅσον γινώσκω, ὁ εἰδικώτερόν πως ἀναλύσας τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, εἶνε ὁ Mühlenbruch ἐν τῇ κλασσικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ ἐκχωρήσεως.¹

Ἡ περὶ τοῦ ἀντικειμένου δὲ τούτου διδασκαλία τοῦ Mühlenbruch ἔχει ὡς ἀκολούθως :

---

(1) Mühlenbruch Die Lehre von der Cession der Forderungsrechte nach den Grundsätzen des römischen Rechts dargestellt (γ' ἔκδ. 1836) σελ. 362—367.

Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε θεωρίαν, τὴν σχεδὸν ὑπὸ πάντων γενομένην ἀποδεκτὴν, *redimere litem* σημαίνει: ἀγοράζειν δίκην τινὰ ἐκ πλεονεξίας καὶ πανουργίας καὶ δὴ ἰδίᾳ τοιαύτην, ἥς ἡ ἐκβασίς εἶνε ἀμφίβολος. Καὶ δὲν δύναται μὲν τις ν' ἀρνηθῇ, ὅτι *redimere litem* δύναται νὰ ἔχῃ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν· τοῦναντίον δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, ἀπαγορεύσαντες καὶ περιορίσαντες τὰς ἐκχωρήσεις, ὠρμήθησαν ἀπὸ τῆς ιδέας νὰ παρακωλύσωσι τὰς περὶ δικῶν συναλλαγάς, τὰς ἐξ αἰσχροκερδείας ἢ ἄλλως ἐξ ἀθεμίτων λόγων προερχομένας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε λίαν τολμηρὸς ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὐδὲ ἐν ὑπάρχει χωρίον, ἐξ οὗ νὰ δικαιολογηται *ad hoc* ἡ σημασία ἐκείνη. Ἡ ἀπόδειξις δὲ τούτου θέλει προκύψει ἐμμέσως ἐκ τῆς ἐπομένης ἐρεῦνης.

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν, ὑφ' ἃς ὁ ὅρος οὗτος ἀπαντᾷ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ, ἀξίαν δι' ἡμᾶς ἔχουσιν αἱ ἐξῆς μόνον:

Πρῶτον, *redemptio litis* σημαίνει τὴν ἀπαλλαγὴν ὀφειλῆς τοῦ τινὸς ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ πιστωτοῦ, ἢ ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως (πρβ. Brisson. ἐν λέξει *redemptio*). Τὴν τοιαύτην δὲ σημασίαν τοῦ ὅρου παρίδόντες μέχρι τοῦδε οἱ ἐρμηνευταὶ παρενόησαν ἐν τῶν δυσχερεστάτων χωρίων. ²

Δεύτερον δέ, *redimere* σημαίνει ἐξαγοράζειν τινὰ πρὸς διεξγωγὴν τῆς δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν τῆς δίκης ἰδίᾳ ὀνόματι καὶ δὴ ἐξ ἀθεμίτων λόγων (Νομ. 1 καὶ 2 Κώδ. *ne liceat potent.* 2, 14).

Τρίτον, *redemptor litis* εἶνε ὁ ἀναλαμβάνων ἐπὶ ἀμοιβῇ τὸν κίνδυνον δίκης τινός· ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἐκφρασίς αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς *locationis conductionis*

(2) Ὁ Mühlenbruch ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ. 17, 1, ὃν ἐν σημειώσει (σημ. 268) πειρᾶται νὰ ἐρμηνεύσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι ἡ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ἀπαντῶσα «*redemptio litis*» σημαίνει ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως. Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Mühlenbruch καὶ τὴν ἀνασκευὴν αὐτῆς εὕρισκε ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω ἐν § 6.

operis (Νομ. 22 § 2 Πχνδ. loc. 19, 2). Αὕτη δὲ εἶνε ἡ κατ' ἀκριβειαν σημασία αὐτῆς, ὡςάκις γίνεται λόγος περὶ ἀθεμίτων redemptionum. Τοιαύτην σύμβασιν μεταξὺ τοῦ δικηγόρου καὶ τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως ἐννοεῖ προφανῶς ὁ Κοϊντιλιανός, λέγων Paciscendi quidem ille piraticus mos et imponentium periculis pretia procul abominanda negotiatio etiam a mediocriter improbis aberit (Inst. orat. Lib. XII κεφ. 7 ἐν τέλει). Τὴν σαφεσιτάτην δὲ ἀπόδειξιν διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀνωτέρω ἰσχυρισμοῦ παρέχει ἡ παρατήρησις πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ redemptio ἀντιτίθεται πρὸς τὴν θεμιτὴν συμφωνίαν περὶ ἀμοιβῆς, κυριώτατα δὲ, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουσι πάντοτε τὸν ὅρον τοῦτον διὰ τοῦ «ἐργολάβος» τοῦτέστι κατὰ λέξιν: qui opus faciendum suscipit.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Mühlenbruch.

§ 3. Παρ' ἡμῖν, ὁ Καλλιγᾶς ἐν μὲν τῇ § 445 τοῦ ἐνοχικοῦ αὐτοῦ δικαίου ἐργολαβίαν δίκης (redemptionem litis) ὀνομάζει τὴν ἐκχώρησιν τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος· κατωτέρω δὲ, ἐν § 446, τὴν ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἀνάληψιν τῆς δίκης ἢ ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον.

Ὁ δὲ Παπαρηγόπουλος (Ἐνοχ. II § 39 ἐκδ. 6') ὡς redemptionem litis ὀρίζει αὐτὴν συμφωνίαν τοῦ εἰς οἰκετὸν κέρδος λαβεῖν ἡμέρος τοῦ ἐπιδικασθησομένου πράγματος ἢ τοῦ ἀναδεχθῆναι τὴν δίκην ἐπὶ ὠρισμένῳ τιμήματι, ὡς ἐὰν ἀποβῇ, καὶ ἀγωνίζεσθαι αὐτὴν ἰδίῳ κινδύνῳ, παραπέμπει δὲ καὶ εἰς τὸν Mühlenbruch ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφοροὺς ἐννοίας τῆς redemptionis litis.

§ 4. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης διδασκαλίας τοῦ Καλλιγᾶ δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι συλλαμβάνει σαφῶς τὴν ἐννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Διότι γεννῶνται παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ αἱ ἀπορίαι :

Εἶνε αὕτη ἐκχώρησις τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὡς χαρακτηρίζει αὐτὴν ὁ Καλλιγᾶς; Εἶνε ἀνάληψις τῆς δίκης ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἢ ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον, καθ' ἃ ὀρίζει ταύτην—σκοτεινῶς πως—ἀλλαχοῦ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὁ αὐτὸς νομοδιδάσκαλος ;

Σαφέστεροι εἶνε ὁ Γερμανὸς Mühlenbruch καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος. Ἄλλ' εἶνε ὀρθοὶ οἱ ὑπὸ τούτων διδόμενοι ὀρισμοί; Ἡ μὴ τυχὼν ἄλλος τις δέον νὰ δοθῇ ὀρισμὸς κατὰ τοὺς νόμους ;

II

§ 5. Ἐν ταῖς πηγαῖς τοῦ ἡμετέρου δικαίου εἰς τὴν redemptionem litis ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς νόμοι: ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17, 1· ὁ νόμος 6 § 7 Πανδ. αὐτόθι· ὁ νόμος 15 Κωδ. de procur. 2, 13· ὁ νόμος 20 Κωδ. mand. 4, 35· ὁ νόμος 22 Κωδ. mand. 4, 35 καὶ ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. de off. proc. 1, 16.

Ἐπιβάλλεται ἄρα τῶν νόμων τούτων ἡ εἰδικωτέρα ἀνάλυσις πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17, 1 ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀποφάνσεων τοῦ Παπινιανοῦ, ἀκμάσαντος, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου³, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

Papinianus Libro III Responsorum. Salarium procuratori constitutum si extra ordinem peti coeperit, considerandum erit : laborem dominus

(3) Πρβ. Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des römischen Rechts § 25 σελ. 197—201, Kipp Geschichte der Quellen des römischen Rechts (6' έκδ. 1903) § 50 σημ. 10—15· ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβήν: Ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης, ἐν σημ. 14

remunerare voluerit atque ideo fidem adhiberi placitis oporteat, an eventum litium majoris pecuniae praemio contra bonos mores procurator redemerit.

Εἶνε προφανές, ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ἀλλὰ μόνον περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς διὰ τῆς πρὸς τοῦτον ὑποσχέσεως μείζωνος ἀμοιβῆς ἢ ὅση θὰ ἐδίδετο διὰ τὰς πρὸς διεξαγωγὴν ἀπλῶς τῆς δίκης ὑπηρεσίας.

Καὶ ἐν τῇ σχολίῳ δὲ ἀεὶν τις», ὑπὸ τὸν Νόμ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α', κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐρμηνεύεται τὸ προκειμένον χωρίον:

.... Ὁ Παπι[νι]ανὸς τοιοῦτον ἐπῆγε ρέσπονσον, ἥτοι ἀπόκρισιν νόμιμον.... Φησὶ γὰρ: τὸ ὀρισθὲν τῷ προκουράτορι σαλάριον ἔξτρα ὁρδινερ. εἰώθεν ἀπαιτεῖσθαι, οὐκ ἀγωγῆς ὀριζομένης, ἀλλὰ προσελεύσεως γινομένης. Εἶτα, τοῦ ἐπαγγειλαμένου τὸ σαλάριον μεθοδευομένου ἐκ τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης προσελεύσεως, σκοπεῖσθαι χρὴ, πότερον, ἀμειβόμενος τὸν τοῦ προκουράτορος κάματον ὃ τῆς δίκης δεσπότης ὥρισε σύμμετρόν τι σαλάριον καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τυπωθεῖσι χρὴ τὸ πιστὸν ἐπαγαγεῖν, τοὔτεστι τὸν ἐπαγγειλάμενον τὸ σαλάριον καταδικάσαι, ἢ τὴν ἀπόβασιν τῆς δίκης εἰς ἑαυτὸν μετήγαγεν ὁ προκουράτωρ, τυχὸν γὰρ χιλίων νομισμάτων οὔσης τῆς δίκης σαλάριον ἑαυτῷ σ' νομισμάτων ὥρισε· τότε γὰρ ὡς δοκῶν ἄθλον τοῦ κινδύνου λαμβάνειν, δν ὑπεισῆλθε, ὡς κόντρα βόνος μόρες ὄντος τοῦ τυπωθέντος, ἀπαιτῶν τοσαῦτα, ἐργολάβος ἀντικρυς φαίνεται καὶ οὐ λήφεται τὸ ἐπαγγεληθὲν σαλάριον.

Ὡστε ἡ ἐργολαβία, περὶ ἧς γίνεται λόγος ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, σημαίνει οὐχὶ τὴν ἀγορὰν δίκης τινός, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἀμοιβῇ

ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου αὐτῆς, ⁴ ἐφαρμοζομένου ἐνταῦθα κατ' ἀκρίβειαν τοῦ ὁρίσμου, ὃν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐργολάβον δίκης ὁ Mühlenbruch.

§ 6. Ἔτερον θέμα, ἐν ᾧ ἡ ἐργολαβία δίκης (redemptio litis) ἐμφανίζεται ὡς ἀνάληψις τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, εἶνε τὸ τοῦ νόμου § 7 Πανδ. mand. 17,1.

Ὁ νόμος οὗτος ἔχει ὡς ἐξῆς :

Ulpianus Libro XXXI ad edictum : Marius Paulus quidam fidejusserat pro Daphnide, mercedem pactus ob suam fidejussionem et sub nomine alterius ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari; hic a Claudio Saturnino praetore majores (Ulp. duplos) fructus inferre jussus erat, et advocacionibus ei idem Saturninus interdixerat. Videbatur autem mihi judicatum solvi fidejussisse et quasi redemptor litis extitisse et velle a Daphnide mandati judicio

(4) Ὁ νόμος § 7 Πανδ. 17,1 παρεφράσθη ἐν τοῖς Βασιλικοῖς (Νομ. 7 Βασιλ. ΙΔ' α',) ὡς ἀκολούθως:

Τὸ ὁρισθὲν τῷ διοικητῇ τῆς δίκης ὁψώνιον ἐξτραορδίνως ἀπαιτεῖται καὶ σκοπεῖ ὁ δικαστής, εἰ ὑπὲρ καμάτου συνεφωνήθη· τότε γὰρ ὀφείλει δοθῆναι· οὐ μὲν ὅτε τὸ τῆς δίκης ἀποτέλεσμα πολλοῖς χρήμασιν ὁ διοικητὴς τῆς δίκης παρανόμως ἡγόρασεν.

Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ ἀνάπτυξις πείθει, νομίζω, τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ νόμου § 7 Πανδ. 17,1 παράφρασις, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ ἀγορᾶς τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δίκης, στηρίζεται εἰς προφανῇ τοῦ χωρίου παρανόησιν, ἐξηγουμένην ἐκ τοῦ πολυσημάντου τῆς λέξεως redimere, ἥς ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Παπινιανοῦ.

consequi, quod erat condemnatus. Sed rectissime Divi Fratres rescripserunt nullam actionem eum propter suam calliditatem habere, quia mercede pacta accesserat ad talem redemptionem. Marcellus autem sic loquitur de eo, qui, pecunia accepta, spopondit: ut si quidem hoc actum est, ut suo periculo sponderet, nulla actione agat, sin vero non hoc actum est, utilis ei potius actio competat; quae sententia utilitate rerum consentanea est.

Ὁ Mühlenbruch,⁵ ὑπολαμβάνων, ὅτι ἐκ τοῦ χωρίου δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἔννοιά τις, ἐὰν ὁ ὅρος redemptio ἐννοηθῇ ἐν αὐτῷ ἄλλως ἢ ὡς σημαίνων τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, πειράζεται νὰ ἐρμηνεύσῃ τοῦτο ὡς ἐξῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σκέψεως, ὅτι redemptio σημαίνει ἐν αὐτῷ οὐχὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης, ἀλλὰ τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, ὡς εἴρηται.

Ὁ Μάριος Παῦλος ἐγγυᾶται ὑπὲρ τρίτου ἐπὶ χρήμασιν, ὅπερ δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου (νομ. 19 § 1 Πανδ. de donat. 19,1). Ἐκτὸς ὅμως τούτου δέχεται ὑπόσχεσιν quotae litis ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄλλου τινός. Τοῦτο ἀνακαλύπτεται, δι' ὃ καὶ ὁ Μάριος Παῦλος ἀποκλείεται τῆς δικηγορίας· ἀλλὰ καὶ τὴν δίκην ἀπόλυσι καὶ ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὴν. Ὁ Οὐλπιανὸς κατ' ἀρχὰς ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι οὗτος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα, ἐπειδὴ ἀπήλλαξε τὸν ὀφειλέτην τοῦ χρέους. Ἄλλ' οἱ αὐτοκράτορες ἐν τῇ τάσει αὐτῶν τοῦ νὰ κολάσωσι τοῦ δικηγόρου τὴν πανουργίαν, διέταξαν τὰ ἐναντία, μὴ εὐρόντες ἄλλην τινὰ δικαιολογίαν διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν αὐτῶν ἢ ὅτι: quia mercede pacta accesserat ad talem redemptionem. Ὁ Οὐλπιανὸς

(5) Cession. σελ. 364 σημ. 268.

στέργει μὲν τὴν ἀπόφασιν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς, ὡς ἐξαγεται ἐκ τῆς ἐν τέλει τοῦ χωρίου ἐπιδοκιμασίας τῆς διακρίσεως τοῦ Μαρκέλλου.

Καὶ οὕτω μὲν ἡρμήνευσε τὸ χωρίον ὁ Mühlenbruch. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ ὅρος *redemptio litis* οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν ἐπ' ἀμοιβῇ ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης.

Ἡ δὲ ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις» ὑπὸ τὸν νόμον 6 Βασιλ. ΙΔ' α' ἐρμηνεύεται τὸ χωρίον ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔννοιαν. ⁶

Ἡ ἐν τῷ σχολίῳ τούτῳ ἐξήγησις, ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων διασαφουσα τὸ προκείμενον χωρίον, καίπερ μὴ ἀπηλλαγμένη παρανοήσεων καὶ πλανῶν ὡς δειχθήσεται ἐκ τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως, ἔχει ὡς ἑξῆς :

Δάφνις τις οὕτω λεγόμενος ἀποδέχεται παρ' ἐμοῦ κινουμένην τὴν ἐν ρέμ ἀγροῦ χάριν, ὃν ἐνέμετό τις ὑπ' αὐτοῦ δεφενδευόμενος. Ἀπαιτούμενος τὴν ἰουδικάτουμ σόλουι, ἡγουν τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἱκανοδοσίαν, οἷα δεφένσωρ, Μαρίωνι Παύλῳ, ὄντι δικολόγῳ, διελέχθη περὶ τῆς ἐγγύης· ὁ δὲ καὶ ἐγγυησάμενος αὐτὸν ὑπέσχετο καὶ συνηγορήσαι αὐτῷ, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τῆς ἐγγύης αὐτῷ δοθήσεσθαι, καί, ἐπειδὴ ὁμολογίαν εἰς αὐτὸν γίνεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἐπαγγελθέντος μισθοῦ αἰσχρὸν ἐφαίνετο, ἐπ' ὀνόματι ἐτέρου τὴν ὁμολογίαν ἐδέξατο, ὡς δὴ Πρίμου τινὸς τὸν Δάφνιν ἐπερωτήσαντος καὶ τοῦ Δάφνιδος ὁμολογήσαντος ὑπὲρ τοῦ τῆς δίκης ἀποτελέσματος δόσειν ρ' νομίσματα. Κλαύδιος Σατωρνῖνος

(6) Καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς δὲ (Νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α') τὸ χωρίον παρεφράσθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν.

Ἐάν τις τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἐκπλήρῳσιν ὑπέλθῃ ὑπὲρ ἐτέρου, συμφωνήσας ἐξ ἀποτελέσματος τῆς δίκης δηλὸν ποσὸν λαβεῖν ἐπ' ὀνόματι ἐτέρου, οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν, ἀλλὰ καὶ συνηγορίας εἴργεται· δοκεῖ γὰρ ἀγοραστῆς εἶναι τῆς δίκης, ἡγουν ἐργολάβος.

πραίτωρ ἠκροῶτο τῆς δίκης καί, μαθὼν τὴν τοῦ Μαρίου Παύλου κακουργίαν καὶ ὅτι δικολόγος ἠνέσχετο ἐπὶ μισθῷ ἐγγυήσασθαι, πρὸς τὸ ὑποκείμενον κακούργημα κινηθεὶς, οὐχ ὡς αὐτοῦ νομίμου ὄντος, ἀπεκίνησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας. Κατεδίκησε δὲ καὶ τὸν Δάφνιν οὐ μόνον ἀποκαταστήσαι τὸν ἀγρόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ληφθέντας καρπούς ἀποκαταστήσαι μετὰ τινος προσθήκης· τυχὸν γάρ, ἀντὶ χιλίων μοδίων, μοδίους αἴφ' κατεδίκησεν. Ἀπαιτηθεὶς τὰ τῇ καταδίκῃ περιεχόμενα ὡς ἐγγυητής, ὁ Παῦλος ἐκίνει κατὰ τοῦ Δάφνιδος τὴν μανδάτι, ἀπαιτῶν ἅπερ κατέβαλε προφάσει τῆς καταδίκης, ὡς ἐγγυητής τῆς ἰουδικαίου σόλουι γεγονώς.

Ζητεῖται· εἰ δέδοται αὐτῷ ἡ μανδάτι κατὰ τοῦ Δάφνιδος. Καὶ ἀντέγραψαν αὐτῷ οἱ θεϊστάτοι ἀδελφοὶ οὐδεμίαν αὐτὸν ἔχειν ἀγωγὴν (οὔτε γὰρ τὴν λοκάτι ἔχει, ἐπεὶ δὴ μὴ ὑπὲρ τῆς συνηγορίας συνεφωνήσε λαβεῖν μισθὸν εὐτελῆ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐγγύης, γρατούϊτον δὲ δεῖ εἶναι τὸ μανδάτον) διὰ τὴν οἰκείαν πανουργίαν διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐργολάβον· ἐπὶ μισθῷ γὰρ προήλθε, τὸ ἀποτέλεσμα ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσας τῆς δίκης. Ὁ δὲ Μάρκελλος φησὶ ταῦτα· πᾶς ἐγγυητής ἐπὶ χρήμασιν ἐγγυησάμενος, εἰ μὲν οἰκείῳ κινδύνῳ ὑπείσῃληθεν ἐγγύην, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τούτου καὶ πάσης τῆς τοῦ πράγματος ζημίας, ἀγωγὴν οὐχ ἔξει· εἰ δὲ τοῦτο οὐ συνεφωνήθη, ἀλλὰ τι εὐτελὲς μισθοῦ χάριν, δίδεται αὐτῷ ἀγωγὴ οὐτιλίαι...

Μετὰ τὴν ἐν τῷ μνημονευθέντι σχολίῳ διδομένην κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐξήγησιν, ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον τὸ χωρίον τοῦ Οὐλπιανοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ὡς κατεγράφη τοῦτο ἐν τῷ Πανδέκτῃ.

Ὁ νομικὸς ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ τοῦ συναρχοντος Βήρου, Μάριός τις Παῦλος, δικηγόρος—advocatus—,

εἶχεν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ τινος Δάφνιδος, ὑποχρέου ὄντος νὰ παράσχη τὴν *cautionem judicatum solvi*. Τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν εἶχεν ὁ Δάφνις, διότι οὗτος, ὡς σαφῶς λέγεται ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις», ἦτο *defensor* τρίτου τινος, καθ' οὗ ἠγέρθη ἀγωγή περὶ διεκδικήσεως ἀγροῦ. ⁷

Εἶχε δὲ ὁ Μάριος Παῦλος συνομολογήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀμοιβὴν διὰ τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν καὶ συγχρόνως διὰ παρενθέτου προσώπου ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπὶ πληρωμῇ ὠρισμένης χρημάτων ποσότητος, συμφωνήσας νὰ δοθῶσιν αὐτῷ τὰ χρήματα ταῦτα ἐν περιπτώσει αἰτίας τῆς δίκης ἐκβάσεως (*ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari*).

Ταῦτα ἐννοήσας ὁ πραιτωρ Κλαύδιος Σατωρνίνος ⁸ ἀπέκινησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας· ἀποβάσσης δὲ τῆς δίκης ἐναντίον τοῦ πελάτου, ὁ Μάριος Παῦλος ὑπεχρεώθη νὰ πληρῶσῃ ὡς ἐγγυητής· διὸ καὶ ἐζήτησε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Δάφνιδος, ὅσα ὡς ἐγγυητής κατέβαλεν.

Ὁ Οὐλπιανὸς, νεώτερος τότε ὢν, ⁹ ἦτο τῆς γνώμης (*mihi*

(7) Περὶ τῆς πρὸς ἐγγυοδοσίαν *judicatum solvi* ὑποχρεώσεως τοῦ ἐν δίκῃ *defensoris* ἄλλου τινός, ὑποχρεώσεως συνεχομένης πρὸς τὸ ὅλον σύστημα τῆς παρὰ Ρωμαίους δικαστικῆς ἀντιπροσωπείας πρβ. *Gai Inst. IV §§ 90, 91* καὶ *101*, Νομ. 46 Πανδ. *jud. solvi 46,7* καὶ *Bethmann-Hollweg R. Civilprocess § 100* σημ. 107, 108, 109.

(8) Ὁ πραιτωρ οὗτος εἶνε πιθανῶς ὁ νομικός, ὁ γράψας τὸ βιβλίον *de poenis paganorum*, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ τεμάχιον 16 Πανδ. *de poenis 49, 19*. Ὡς δύναται δὲ τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ρηθέντος τεμαχίου, ὁ Κλαύδιος Σατωρνίνος καὶ ἐλληνικὴν εἶχε παιδείαν καὶ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας δὲν ὑπῆρξεν ἄγευστος· πρβ. περὶ τοῦ νομικοῦ τούτου καὶ περὶ τῶν σχετικῶν ἀμφισβητήσεων *Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts § 23* σημ. 54—57.

(9) Ὁ Δομίτιος Οὐλπιανὸς ἤχμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τοῦ Καρακάλλα, οὗ ἄρχοντος (212—217) συνέγραψε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὰ συγ-

videbatur), ὅτι ὁ Μάριος Παῦλος ὡς ἐγγυητὴς ἠδύνατο ν' ἀπα-
τήσῃ τὰ καταβληθέντα διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς, μὴ λαβὼν
ὑπ' ὄψει πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ὅτι ὁ Μάριος Παῦλος εἶχε
προσέτι ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ.

Ἄλλ' οἱ αθειότατοι ἀδελφοί, ἦτοι οἱ αὐτοκράτορες Μάρκος
Αὐρήλιος καὶ Βῆρος, ἀντεπέστειλαν, ὅτι οὐδεμίαν ἐκεῖνος εἶχεν ἀ-
γωγὴν· *quia mercede pacta accesserat ad talem redemptio-*
nem. Εἶπον δηλαδή οἱ αὐτοκράτορες, ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Μάριος Παῦλος
ἀνέλαβε τὸν κίνδυνον τῆς δίκης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀναγωγὴν
κατὰ τοῦ πελάτου.¹⁰

γράμματα αὐτοῦ, καὶ κατόπιν ἐπὶ Ἐλαγαβάλου καὶ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου,
ὑφ' οὗ καὶ ὠνομάσθη (222 μ. Χ.) *magister libellorum* καὶ μέλος τοῦ Συμ-
βουλίου, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος *praefectus annonae* καὶ *praefectus praeto-*
rio. Πρῶτον εἶχε διατελέσει *assessor* τοῦ Παπινιανοῦ ὡς ἐπάρχου τῶν
πραϊτορίων (203—206 [ἢ 212;]) καὶ πρὸ τούτου εἰς κατωτέρας δικαστικὰς
ὕπηρεσίας (πρὸς Νομ. 9 § 3 Πανθ. *quod metus causa* 4 2, ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ
Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ νομικοῦ ζητήματος ἀναφυνέας, καθ' ὃν χρό-
νον διετέλει πάρεδρος πραϊτορός τινος). Εἰς τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην ἀναφέ-
ρεται βεβαίως τὸ *videbatur mihi* τοῦ χωρίου. Περὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ πρὸς.
K r ü g e r Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts § 26
σελ. 215.

(10) Οὕτως ἐνόησαν τὸ χωρίον καὶ ὁ Θ α λ ε λ α ῖ ο ς (πρὸς παραγραφὴν τοῦ
Θαλελαίου εἰς Νομ. 5 Κωδ. *de post.* 2, 6 [διασωθεῖσαν ἐν σχολ. ὑπὸ Νομ.
14 Βασιλ. Η' α'] καὶ ὁ Σ τ έ φ α ν ο ς (πρὸς σχολίον εὐὸς ἔχει τὴν περὶ
ἐντολῆς ἀγωγὴν ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')· ὅρα καὶ τὸ σχολίον εἴηγον ἐργολά-
βος τοῦ Νι x α έ ω ς, ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')—Ὁ Θ α λ ε λ α ῖ ο ς, ὡς γνω-
στόν, ὑπῆρξεν ἀντικήνωρ (*antecessor*) ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀρχάσας. Ἐδίδαξε πι-
θανῶς ἐν Βηρυτῶν, ἔγραψε δὲ τὴν σπουδαιοτάτην ἐλληνικὴν ἐπεξεργασίαν (*in-*
dex) τοῦ Κώδικος πρὸς K r ü g e r Geschichte der Quellen *ect.* § 49. Περὶ
τοῦ Κώδικος τοῦ Θαλελαίου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πρὸς τὴν διατοι-
βὴν τοῦ Zachariae von Lingenthal: Von den griechischen
Bearbeitungen des Codex ἐν τῇ Zeitschrift der Savignystiftung νομ.
VIII σελ. 1 καὶ ἐξ. καὶ ἰδίᾳ σελ. 12.) Ὁ δὲ Σ τ έ φ α ν ο ς ὑπῆρξεν ὡσαύτως

Ἀναλύων δὲ τὴν σκέψιν ταύτην τῶν αὐτοκρατόρων, ἣν καὶ ἐπιδοκιμάζει νῦν (*sed rectissime divi fratres rescripserunt* κλ.), ὁ Οὐλπιανὸς ἀναφέρει τοῦ Μαρκέλλου ¹¹ τὴν διάκρισιν, καθ' ἣν, ἐγγυηθέντος τινὸς ἐπὶ χρήμασιν, ἐὰν μὲν ἡ ἔννοια τῶν συμβαλλομένων ἦτο νὰ δοθῇ ἡ ἐγγύησις ἐπὶ ἰδίῳ τοῦ ἐγγυητοῦ κινδύνῳ ὡς συνέβη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ὁ ἐγγυητὴς καταβαλὼν δὲν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἐὰν δὲ τοῦναντίον, ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα.

Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ἐρμηνείας εἶνε φανερόν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ ἐν τῷ χωρίῳ χρήσις τοῦ ὅρου *redemptio*.

§ 7. Ἐξετάσωμεν νῦν τὰ ὑπόλοιπα χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται χρήσις τῶν ὅρων *redemptio litis* καὶ *redimere litem* καὶ δὴ ἐν πρώτοις τὸν Νόμον 15 Κωδ. de procur. 2, 13.

Ὁ νόμος οὗτος εἶνε *Rescriptum* τῶν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς:

Impm. Diocletianus et Maximianus AA et CC. Cornificio. — Litem te redemisse contra bonos mores precibus manifeste professus es; quum procurationem quidem suscipere (quod officium gra-

ἀντικίνησωρ, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἰουστινιανοῦ διδάξας ἐν Κωνσταντινουπόλει (*K r ũ g e r op. cit.* σελ. 361 καὶ 366).

(11) Ὁ Οὐλπιος Μάρκελλος ἤχμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς καὶ ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, διατελέτας μέλος τοῦ Συμβουλίου ἀμφοτέρων (*K r ũ g e r Geschichte der Quellen* ect. § 25 σημ. 1—13). Εἶνε πιθανώτατον, ὅτι τὸ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἀναφερόμενον *Rescriptum* ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐθεντείας τοῦ ἐξόχου τούτου νομοδιδασκάλου, τοῦ διακριθέντος ἰδίᾳ διὰ τὴν ὀξύνοϊαν αὐτοῦ, ἥς ἄλλως δεῖγμα καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ παρέχεται.

tuitum esse debet) non sit res illicita, huius modi autem officia non sine reprehensione suscipiuntur (287 ;).

Πρόκειται ἄρα γε καὶ ἐνταῦθα περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγούμενοις χωρίοις ;

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι τὸ παρατεθὲν λατινικὸν κείμενον τοῦ νόμου δὲν ἀποκλείει τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν.

Ἄλλ' ἤδη ὁ Θαλελαῖος¹² κατὰ διάφορον τρόπον ἐνόησε τὸν νόμον, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Ἡ διάταξις ὡς ἐν συντόμῳ κανονίζει, — ἐρμηνεύει ὁ Θαλελαῖος¹³, — ὅτι τὸ μὲν γίνεσθαι προκουράτορα καὶ γρατουίτωι ὑπηρετεῖσθαι τῇ ἀλλοτρίᾳ δίκῃ οὐκ ἔστιν ἀθέμιτον. Τὸ δὲ ἐξαγοράσαι δίκας ἀλλοτρίας ἀπηγόρευται. Ἐχει δὲ τὸ κατὰ πόδας αὐτῆς οὕτως: Τὴν δίκην σε ἡγοράκεναι ὑπεναγίων τῶν καλῶν τρόπων ἐν ταῖς σαῖς δεήσει φανερώς ὁμολόγησας· ὅτι τὴν προκουρατίωνα μὲν καταδέξουσθαι, ἥτις ὑπὸν ῥεσία ἀκερδὴς εἶναι ὀφείλει, οὐκ ἔστι πρᾶγμα ἀθέμιτον· τὰ δὲ τοιοῦτότροπα ὀφφίκια (τοῦτέστι τὸ ἐξαγοράζειν δίκας ἀλλοτρίας) οὐ χωρὶς μέμψεως καταδέχεται τις. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως. Καλῶς δὲ εἶπεν ἡ διάταξις, ὅτι τὸ τὴν δίκην ἀγοράζειν ἀπηγόρευται. Ἀγωγὴν γὰρ ἀγοράζειν καὶ μετὰ ταύτην τὴν διάταξιν ἐπιτέτραπται. Ἀμέλει καὶ τι πλεον ἔχομεν εὑρεῖν σὺν θεῷ προτόντες, ἐν τῷ Δ' βιβλίῳ τούτου τοῦ Κώδικος, τὸν λθ' τοῦ βιβλίου τίτλον, οὕτως ἐπιγεγραμμένον: *de hereditate vel actione vendita*. Οὕτως ἄρα τὸ ἀγωγὴν ἀγοράζειν [οὐ] κεκωλυμένον ἔστιν. Ὅταν οὖν ἡ ἀγωγή οὕτω κατηνέχθῃ εἰς δικαστήριον, οὐδὲ

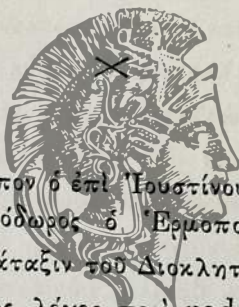
(12) Περὶ τοῦ Θαλελαίου δρᾶ ἀνωτέρω σημ. 10.

(13) Σχόλ. Θαλελαίου ὑπὸ Βασιλ. Η', β' 89.

ἀμφιβολία τις ἐστὶ περὶ αὐτῆς, τότε καλῶς αὐτὴν ἐρρωμένην ἀγοράζω καὶ οὐ ποιῶ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον¹⁴ . . .

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν διετυπώθη καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις καὶ ἐσχολιάσθη κατόπιν¹⁵.

Ὁ τε Θελαλαῖος ἄρα καὶ ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν καὶ οἱ κατόπιν σχολιασταὶ ἐνόησαν τὸν νόμον οὐχὶ ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένη εἰς τὸν ἀνλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ἀλλ' ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀγορὰν τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι, διδομένοις ὑπὸ τοῦ ἀγοράζοντος τὴν δίκην. Τοῦτο ἐξάγεται σαφῶς ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τῆς ἀγορᾶς δίκης πρὸς τὴν ἀγορὰν ἀγωγῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

§ 8. Καθ' ὁμοίον τρόπον ὃ ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Β' καὶ Μαυρικίου ἀκμάσας σχολιαστῆς Θεόδωρος ὁ Ἐρμοπολίτης¹⁶ ἡρμήνευσε καὶ τὴν ἑτέραν παρεμφερῆ διάταξιν τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μαξιμιανού, ἐν ᾗ γίνεται ὡσχύτως λόγος περὶ redemptionis litis, περι-

(14) Πρβ. καὶ τὸ Σχόλιον Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. Η', 6', 89.

(15) Ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις παρεφράσθη ὡς ἀκολούθως (Βασιλ. Η' 6' 89):

Μηδαὶς τὴν ἑτέρου δίκην ἀγοραζέτω· προῖκα μέντοι γενέσθω ἐντολεύς, εἰ βούλεται, καὶ μὴ χρήματα δοῦς τὴν ἀγωγὴν ἐντελλέσθω.

Ὁ δὲ Σχολιαστὴς τῶν Βασιλικῶν τὰ ἐξῆς γράφει ἐν σχέσει πρὸς τὸν νόμον τοῦτον: «Ὁρα βιβλίον ἰδ' τίτλ. α' κεφ. πβ', ἐνθα εὐρήσεις ὡς ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐργολαβῆσαι δίκην καὶ τὸ ἀγορᾶσαι ἀγωγὴν».

(16) Ὁ Θεόδωρος, καταγόμενος ἐξ Ἐρμοπόλεως τῆς Αἰγύπτου—Θηβαῖος Ἐρμοπολίτης—ἦτο μαθητὴς τοῦ Στεφάνου. Διετέλεσε δικηγόρος—σχολαστικός,—ἐσχολίασε δὲ τὸν Κώδικα καὶ ἔγραψεν ἐπιτομὴν τῶν Νεαρῶν. Πρβ. Krüger op cit § 44 σημ. 44, σημ. 42, § 49 σημ. 40.

ληφθεῖσαν ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Νόμ. 20 Κωδ. mand. 4, 35) καὶ ἔχουσιν ὡς ἐξῆς :

Diocletianus et Maximianus AA. et CC. Epagatho:
Si contra licitum litis incertum redemisti, interdictionis tibi fidem impleri frustra petis. § 1 Quod, si gratuitum mandatum suscepisti, secundum bonam fidem sumtus recte postulas.

Διότι γράφει ὁ Θεόδωρος :

Ὁ ἐργολαβήσας δίκην κατ' ἀγορασίαν οὐ δύναται ἀπαιτεῖν τὸν πωλήσαντα αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὰ δόξαντα. Μεμνησο τῆς ε' διατάξεως τοῦ ε' τίτλου τοῦ β' βιβλ. [Νομ. 5 Κωδ. 2, 6]. Ἐγὼς γὰρ ἐν τῇ ιε' διατάξει τοῦ ιδ' τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου [Νομ. 15 Κωδ. de proc. 2, 14], ὡς οὐ χρὴ πάντεσσι ἀγοράσαι ἀλλοτρίαν δίκην. Ἰστέον δέ, ὅτι ἀγωγὴν μὴ προκαταρχθεῖσαν δυνατόν ἀγοράζειν, ὡς ἔγνων ἐν τῇ α' διατάξει τοῦ ι' τίτλου τοῦ παρόντος δ' βιβλίου [Νομ. 1 Κωδ. 4, 10]. Ἀνάγνωθι δὲ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ κα' διατάξει τοῦ παρόντος τίτλου, περὶ ἐκχωρήσεως ἀγωγῶν [Νομ. 21 (γρ. 22) Κωδ. mand. 4, 35]. Σημειῶσαι οὖν τὴν διαφορὰν τοῦ ἐργολαβῆσαι δίκην πρὸς τὸ ἀγοράζειν ἀγωγὴν.¹⁷

×

(17) Σχόλ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν κατ' ἄλλον τρόπον ἐνόησε τὴν περὶ τῆς δ' λόγος διάταξιν. Βασιλ. ΙΔ' α' 82 :

Ὁ μὲν ἐργολαβήσας τὴν ἀλλοτρίαν δίκην κακῶς ἀπαιτεῖ πληρῶσθαι τὰ ὑποσχεθέντα ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ· οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐν-

§ 9. Τρίτον τέλος χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ προφανῶς γίνεται λόγος περὶ redemptionis litis ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀγορᾶς ἀλλοτρίας δίκης, εἶνε ὁ Νόμος 22 Κωδ. mand. 4, 35, ὁ περιέχων τὴν διαβόητον διάταξιν τοῦ Ἀναστασίου.

Per diversas interpellationes ad nos factas, γράφει ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῶν πραιτορίων Εὐστάθιον, comperimus quosdam, alienis rebus fortunisque inhiantes, *cessionem aliis competentium actionum in semet ipsos exponi* properare, hocque modo diversis personas litigatorum vexationibus afficere, quum certum sit, pro indubitatis obligationibus eos magis, quibus antea suppetebant, sua vindicare, quam ad alios transferre velle; per hanc itaque legem iubemus in posterum huius modi conamen inhiberi, (nec enim dubium est *redemptores litium alienarum videri eos esse, qui tales cessiones in se confidendi cupiunt*); ita tamen, ut si quis *datis pecuniis* huius modi subierit cessionem, usque ad ipsam tantum modo solutarum pecuniarum quantitatem et usurarum eius actiones exercere permittatur, licet instrumento cessionis venditionis nomen insertum sit; exceptis scilicet

τολῆς ἀγωγῇ. Ὁ μέντοι κατ' ἐντολὴν ὑπὲρ τινος δικασάμενος δύναται τὰ γινόμενα δικαιώματα λαβεῖν.

Ὡς εἶνε διατετυπωμένον δηλαδὴ τὸ κείμενον τῶν Βασιλικῶν παρέχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται οὐχὶ περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἀλλὰ περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου αὐτῆς ἐπ' ἀμοιβῇ, ἥτοι περὶ ἀργολαβίας, ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὅρου ἐν τοῖς νόμοις 7 Πανδ. mand. 17, 1 καὶ 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1· διότι μόνον οὕτω δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ἡ φράσις: οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ.

cet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit, et his, quas cumque vel creditor vel is, qui res aliquas possidet, pro debito seu rerum apud se constitutarum munimine ac tuitione accepit, nec non his, quas inter legatarios seu fideicommissarios, quibus debita vel actiones seu res aliæ relictæ sunt, pro his fieri necesse sit. Nulla etenim tali ratione intercedente, *redemptor*, sicuti superius declaratum est, magis existit, *qui alienas, pecuniis praestitis, subiit actiones* . . . .

Κατεγράφη δὲ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις αὕτη ὡς ἀκολούθως :¹⁸

Διὰ πολλῶν ὀχλήσεων πρὸς ἡμᾶς γενομένων, εὖρομέν τινας, τοῖς ἄλλοτριοῖς πράγμασιν ἐγγαίνοντας, ἐκχωρήσεις τῶν ἄλλοτριῶν ἀρμολουσῶν ἀγωγῶν εἰς αὐτοὺς ἐκτιθέναι παρασκευάζειν καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαφορὰ πρόσωπα ταῖς τῶν δικῶν ὀχλήσεσι περιβάλλειν· ὅποτε φανερόν ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀναμφιβόλων ἐνοχῶν ἐκείνους μᾶλλον, οἷς πρότερον ἤρμοζον, τὰ ἴδια διεκδικεῖν ἢ περ εἰς ἄλλους βούλεσθαι ταῦτα μεταφέρειν. Τοῦτον τοίνυν τὸν νόμον κελεύομεν τοῦ λοιποῦ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις κωλύειν, ἐπειδὴ ἀναμφίβολόν ἐστιν ἀγοραστὰς τῶν ἄλλοτριῶν δικῶν δοκεῖν εἶναι τούτους, οὔτινες τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις εἰς αὐτοὺς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι. Οὕτω μέντοι, ἴνα, εἴ τις δοθέντων χρημάτων τὴν τοιαύτην ὑπεισηλθεν ἐκχώρησιν, ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημάτων ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν ἐπιτραπείη, καὶ ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς ἐκχωρήσεως τὸ τῆς πράσεως ὄνομα ἐντέτακται· ὑπεξηρημένων δὲ δηλαδὴ τῶν ἐκχωρήσεων, ὡς μετὰ τὸ τῶν συγκληρονό-

(18) Βασιλ. ΙΔ' α' 84.

μων περι τῶν κληρονομιαίων ἀγωγῶν γίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τούτων, ἅτινα ἢ δανειστής ἢ ὁ πράγμα διακατέχων ὑπὲρ τῆς τοῦ χρέους ποσότητος ἢ τῶν πραγμάτων, τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ ἀσφαλείας καὶ ὀχυρώσεως χάριν, ἔλαβεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τούτων, αἵτινες εἰς ληγαταρίους, οἷς τισι χρέα ἢ ἀγωγὰ ἢ ἄλλα πράγματα κατελείφθησαν, ὑπὲρ τούτων γίνεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ· μηδενὸς γὰρ τοιούτου λογισμοῦ συμβαίνοντος, ἐργολάβος, ὡς ἀνωτέρω πεφανέρωται, μόνον δείκνυται, ὅστις τὰς ἀλλοτρίας ἀγωγὰς χρημάτων παρασχεθέντων ὑπεισέρχεται.

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ὁ Ἀναστάσιος, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ιδέας, ὅτι αἱ ἀγοραὶ ἀπαιτήσεων ἐπὶ τιμῇ ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς αὐτῶν ἀξίας περιέχουσι συνήθως ἐργολαβίαν δίκης καὶ θέλων νὰ κωλύσῃ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις, ὥρισεν ἐν γένει, ὅτι ὁ ἀγοραστής ἀπαιτήσεως «ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημάτων ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν» ἔχει ἐξουσίαν.

Ὡστε καὶ ἐνταῦθα προκρίνεται σαφῶς οὐχὶ περι ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένη εἰς τὸν ἀναλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ὡς ἐν τοῖς Νόμ. 6 § 7 καὶ Νόμ. 7 Πανδ. mand. 17, 1, περι ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἀλλὰ περι ἀναδοχῆς τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι διδομένοις ὑπὸ τοῦ ἀναδεχομένου τὴν δίκην ἐκδοχέως.

Οὕτως ἐνόησαν τὸν νόμον καὶ οἱ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἢ ἀμέσως μετὰ τοῦτον ἀκμάσαντες Ἑλληνας ἐρμηνευταί, ὡς δύνανταί τις νὰ συναγάγῃ ἐκ τῶν εἰς τὸν Κώδικα σχολίων τοῦ Ἀντικλήνωρος Στεφάνου καὶ τοῦ Σχολαστικοῦ Θεοδώρου.

Καὶ τὸ μὲν σχόλιον τοῦ Θεοδώρου παρετέθη ἤδη ἀνωτέρω.¹⁹ τὸ δὲ σχόλιον τοῦ Στεφάνου²⁰ ἔχει ὡς ἐξῆς:

(19) Ὅρα ἀνωτ. § 8. Σχολ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

(20) Σχολ. Στεφάνου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6.

Ἐργολάβος ἐστὶ κυρίως ὁ ἐπιθυμία ἀγωγὴν ἀλλοτρίαν ἀγοράζων ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν ταύτης τὴν ἔκβασιν, ἤγουν τὸν κίνδυνον· ὅς δὲ καὶ τίμημα δεδωκώς οὐ πλέον τοῦ δοθέντος τιμήματος ἀπαιτεῖ τὸν δεδίτωρα, ὡς ἀνήνκεται ἐν βιβλ. δ' τοῦ Κωδ., τίτλ. λε' διατ. κβ' [Νομ. 22 Κωδ. 4, 35, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται].

§ 10. Τελευταῖον χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς *redemptionis litis* εἶνε ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. 1, 16. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε εἰλημμένον ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ Οὐλπιανοῦ *de officio proconsulis*.

Ὁ νομοδιδάσκαλος, ποιούμενος λόγον περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθοπάτου, γράφει σὺν τοῖς ἄλλοις:

Circa advocatos patientem esse proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis videatur; nec adeo dissimulare, si quos causarum concinatores vel redemptoresprehendat...

Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ δικηγόρων ὡς *redemptorum causarum*. Ἀλλ' ὁμολογητέον, ὅτι ἐνταῦθα εἶνε ἀμφίβολον ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν δέχεται οὗτος τὴν *redemptionem litis*. Ἄρα γε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἢ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπὸ τοῦ δικηγόρου ἀγορᾶς δίκης τινός, ὡς ἀνωτέρω διεξοδικώτερον ἀνεπτύχθη.²¹

(21) Τοῦ ρήματος *redimere* ἀπλῶς, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦ ἀντικειμένου *litem* ἢ *causam*, γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τοῖς νόμοις 1 Κωδ. *ne liceat potentioribus* 2, 14 (... *ut in actores seu procuratores in subsidia negotiorum vel usurpatos gratia vel redemptos, severa sententia vindicarent...*) καὶ 2 Κωδ. αὐτόθι (... *qui alios actionum suarum redi-*

III

§ 11. Ταῦτα εἶνε τὰ χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἐργολαβίας δίκης.

Ἡ πρώτη παρατήρησις, ἡ μετὰ τὴν μελέτην τῶν ἀνωτέρω χωρίων, προσπίπτουσα, εἶνε, ὅτι ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης δὲν εἶνε ἔννοια ὠρισμένου τινὸς τύπου δικαιοπραξίας, ἀλλ' ἀπαντᾷ ἐπὶ δικαιοπραξιῶν διαφόρου μορφῆς.

Διότι ἐν τῇ νομικῇ μορφολογίᾳ εἰς ἄλλην προφανῶς κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ἀγορὰ δίκης, εἰς ἄλλην δὲ ἡ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀνάληψις τῆς αἰσίας τῆς δίκης διεξαγωγῆς.

Ὡστε ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν παντῶν δικαιοπραξιῶν, αἵτινες, ἀκριβῶς διότι τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν ἔχουσι, θεωροῦνται ὡς περιέχουσαι δίκης ἐργολαβίαν.

Ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἰδιάζον τοῦτο χαρακτηριστικόν;

§ 12. Ἐὰν ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς ἀπάσας τὰς δικαιοπραξίας, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς παρατεθεῖσι χωρίοις, παρατηροῦμεν, ὅτι ἅπασαι περιέχουσιν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως θέλει αὐξήσῃ ἡ περιουσία τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὸν κίνδυνον τοῦτον (ἀπλοῦς, εἴτε μονόπλευρος κίνδυνος), εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει μὲν νίκης ὁ ἀναλαμβάνων τὸν κίνδυνον θέλει ἔχει ὠφέ-

munt exactores)· ἐν τοῖς νόμοις τούτοις ἡ λέξις redimere ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐξαγοράζειν τινα πρὸς διεξαγωγὴν δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν αὐτῆς ἰδίῳ ὀνόματι ἐξ ἀθεμίτων λόγων, ὡς καὶ ὁ Mühlenbruch ἤδη παρετήρησε (πρὸς ἀνωτέρω § 2).

λειαν, ἐν περιπτώσει δὲ ἥττης ζημίαν (διπλοῦς εἴτε ἀμφοτερόπλευρος κίνδυνος).

Οὕτω, ἐν τῷ θέματι τοῦ νόμου 7 Πανδ. mand. 17, 1 ἡ περιουσία τοῦ προκουράτορος θέλει αὐξήσῃ ἐν περιπτώσει νίκης καὶ δὴ κατὰ τὸ διδόμενον αὐτῷ *praemium* πέρα τοῦ προσήκοντος διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἀνταλλάγματος.

Τοῦναντίον ἐν τοῖς θέμασι τῶν νόμων 15 Κωδ. de proc. 2,13 καὶ 20 καὶ 22 Κωδ. mand. 4,35, ὡς οὗτοι ἡρμηνεύθησαν ἀνωτέρω, ὁ ἀγοράζων τὴν δίκην, ἢ ἀκριβέστερον τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον—*litis incertum*—²², ἐὰν μὲν νικήσῃ, θὰ ἔχῃ ὡς ὠφέλειαν τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν τῆς ἀξίας τοῦ ἐπιδίκου (ἢ μέλλοντος νὰ καταστῇ ἐπίδικον) ἀντικειμένου ἀπὸ τῆς τιμῆς, ἣν ἔδωκε διὰ τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἐὰν δὲ ἡττηθῇ, θὰ ἔχῃ ὡς ζημίαν τὴν ἀπώλειαν τῶν δοθέντων χρημάτων.

Ἡ ἰδιοποίησις ἄρα τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, εἴτε μονοπλευρῶς εἴτε ἀμφοτεροπλευρῶς κατὰ τὰν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς ἐργολαβίας δίκης· πᾶσα δὲ δικαιοπραξία περιέχουσα τοιαύτην ἀναδοχὴν τοῦ κινδύνου τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος πρέπει νὰ εἴ-

(22) Ἡ ἀγορὰ δίκης ὑπάγεται ὑπὸ τὸν νομικὸν τύπον τῆς *emptio spei* ἢ *aleae*, ἐφ' ἧς ἀντικείμενον τῆς συναλλαγῆς εἶναι οὐχὶ ὠρισμένον τι πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῦ πράγματος τὸ ἀβέβαιον (*ipsum incertum rei*: Νομ. 11 Πανδ. de act vel her. vend. 18, 4, Νομ. 12 Πανδ. de contr. empt. 19, 1). διότι καὶ ἐνταῦθα ἀγοράζεται οὐχὶ τὸ ἐπίδικον ἀντικείμενον καθ' ἑαυτὸ (ἢ ἐπίδικος ἀξίωσις, ἐνοχικὴ ἢ πραγματικὴ, ἢ τὸ ἐπίδικον πρᾶγμα τὸ ὑφ' ἑτέρου διεκδικούμενον) ἢ τὸ μέλλον νὰ καταστῇ ἐπίδικον, ἀλλ' ἡ ἐλπίς τῆς νίκης ἢ ἄλλως τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον (*litis incertum*: Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35. Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς *emptio spei* ἴδρα Windscheid Pand. § 385 σημ. 8 c, Dernburg Pand. II § 94 σημ. 14—πρβ. καὶ Braun: Finden die Grundsätze des Kaufs anf die *emptio spei* Anwendung? Ὡστε ἡ ἀγορὰ δίκης διαφέρει τῆς ἀγορᾶς ἀξιώσεως, πρβ. καὶ τὴν ἐμ ἣν διατρίβην: ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης ἐν σημ. 12.

πωμέν ὅτι περιέχει τοιαύτην ἐργολαβίαν.²³

Κατὰ ταῦτα ἐργολαβίαν δίκης περιέχει λ. χ. ἡ δικαιοπραξία, καθ' ἣν συμφωνεῖται μετὰ τοῦ δικηγόρου, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸν μέρος τοῦ ἐκ τῆς δίκης κέρδους, ἡ περιέχουσα δηλαδὴ *societatem futuri emolumenti*.²⁴

(23) Καὶ ὁ συντάκτης τοῦ Σχολίου «εἰς αὐτοὺς ἀντιτιθέναι παρασκευάζει» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 84 παρατηρεῖ:

ἐργολάβοι γάρ εἰσιν οἱ εἰς ἑαυτοὺς ἀναδεχόμενοι τὴν ἄδηλον ἔκβα-
σιν τῆς δίκης.

Ὁ δὲ Στέφανος, διακρίνων τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν, περὶ τῆς μέχρι τοῦδε ὁ λόγος, καὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν, χαρακτηρίζει ὡς κυρίως μὲν ἐργολαβίαν τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης, ὡς ἐργολαβίαν δὲ ἐν γένει τὴν ὑπὸ τὴν ἄνω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σχολίου αὐτοῦ εἰς τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ.

17, 1, διασωθέντος ὡς σχολίου «δοκεῖ γάρ» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6:

... οὔτε γὰρ ἦν κυρίως ἐργολάβος [ὁ Μάριος Παῦλος], μὴ πᾶσαν τῆς δίκης τὴν ἔκβασιν εἰς ἑαυτὸν καταδεξαμένος· ἐργολάβος γάρ ἐστι κυρίως ὁ ἐπιθυμῶν ἀγωγὴν ἀλλοτρίας ἀγοράζων, ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν ταύτης τὴν ἔκβασιν, ἥτοι τὸν κίνδυνον.

(24) Περὶ τοιαύτης τινος δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τοῖς νόμοις 53 Πανδ. de pact. 2, 14 (Βασιλ. ΙΑ' α' 52) καὶ 5 Κωδ. de post. 2, 6 (Βασιλ. Η' α' 14), ἔτι δὲ καὶ ἐν νόμῳ 1 § 12 Πανδ. de extr. cogn. 50, 13 ἐν ἀρχῇ. Ὅρα καὶ Σχόλιον Κυρίλλου ὑπὸ Βασιλ. ΙΑ' α' 52 καὶ Σχόλιον «certae partis», ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 14. Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ ὁ Θεοφύλακτος, σχολιάζων τὸν Νόμον 5 Κωδ. de post. 2, 6, περιέχοντα διάταξιν τοῦ Κωνσταντίνου, δι' ἧς οὗτος ἠπέλυσεν δι' ἀποκλείσεως ἀπὸ τῆς δικηγορίας τοὺς δικηγόρους, ὅσοι, τῆς ἑαυτῶν ὑπολήψεως ἄμετρα καὶ ἀθέμιτα προαιρούμενοι κέρδη, ἤθελον φωραθῇ αἰτοῦντες ὑπὸ τὸ πρόσχημα δικηγορικῶν δικαιωμάτων ὠφέλειαν ρητοῦ μέρους τῶν ὑποθέσεων, ὧν ἀνέλαβον τὴν ὑπεράσπισιν, ὡς ἐργολάβους δίκης χαρακτηρίζει τοὺς τοιοῦτους δικηγόρους:

... μᾶλλον γὰρ ἢ διάταξις αὐτὸ τοῦτο συμφωνῆσαι εἰς κέρδος οἰκεῖον μέρος τοῦ πράγματος λαβεῖν εἰς ἀποδείξιν τοῦ εἶναι τὸν δικολόγον ἐργολάβον ἐδέξατο· οἱ δὲ ἐργολάβοι κωλύονται τοῦ συνηγορεῖν,

Ἐπίσης δὲ ἡ δικαιοπραξία, ἡ περιέχουσα ὑπόσχεσιν προσθέτου ἀμοιβῆς τοῦ δικηγόρου διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς νίκης (νικητικοῦ, *palmarii*),²⁵ ὡς καὶ ἡ δικαιοπραξία, δι' ἧς κατὰ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τῆς δίκης ἀθέβαιον, παρέχων ὡς ἀντάλλαγμα οὐχὶ χρήματα, ἀλλ' ἕτερόν τι.

IV

§ 13. Ὑπολείπεται νὰ ρηθῶσιν ὀλίγα τινὰ ἐπὶ μιᾷς ἀπορίας, ἥτις θὰ ἐγεννήθη βεβαίως παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ.

«Ἐργολαβία» ὡς γνωστὸν ἐν τῇ νομικῇ γλώσσῃ τῶν Βυζαντινῶν²⁶ ὀνομάζεται ἡ κατὰ Ρωμαίους *locatio conductio operis*, ἡ σύμβασις μισθώσεως δηλαδὴ, καθ' ἣν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἑτέρου τῶν μερῶν πρὸς τὸ ἕτερον εἶνε οὐχὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ὡς τοιαύτη, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας.²⁷

Πῶς ἄρα γε ὁ ὅρος «ἐργολαβία» μετέπεσεν εἰς τὸ νὰ σημαίνῃ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐν τῇ ἐκφράσει «ἐργολαβία δίκης» τὴν ὑπό

ὡς ἐγνωμεν ἐν τῷ ς' βιβλίῳ τοῦ *de rebus* [Νομ. 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1] εἰς τὸ θέμα Μαρίου Παύλου τοῦ δικολόγου ἐν τῷ μανδάτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐχ ὡς νόμιμον τοῦτο παρεδέξατο, ἀλλ' ὡς ἐν φάκτῳ συμβεβηκός, ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ ἐργολάβον πιστεύσας εἶναι τὸν συνηγόρον, τὸν συμφωνήσαντα μέρος τοῦ πράγματος κέρδος οἰκεῖον λαβεῖν, εἰκότως ἐκώλυσεν αὐτὸν τοῦ συνηγορεῖν.

Σχόλ. Θεαλεαίου ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 64.

(25) Περὶ τῆς τοιαύτης δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τῷ νόμῳ 1 § 12 Πανδ. *de extr. cogn.* 50, 13. Ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβὴν «ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης» ἐν σελ. 17 σημ. 18.

(26) Πρβ. λ. χ. τὸ σχόλιον «εἰάν τις μισθώσῃται ποιῆσαι ἔργον τι» ὑπὸ Βασιλ. Κ' α' 13.—Ἐπίσης Βασιλ. ΙΕ' α' 39 καὶ τὸ σχόλιον «οἱ ἐργολάβοι».—Βασιλ. Κ' α' 50.

(27) Πρβ. ἰδίᾳ Νομ. 5 § 1 Πανδ. *de verb. sign.* 50, 16 καὶ Νομ. 22 § 2 Πανδ. *loc.* 19, 2.

τινος ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν; ²⁸

Ἡ πιθωνωτάτη κατ' ἐμὴν γνώμην ἐξήγησις τῆς μεταπτώσεως ταύτης εἶνε ἡ ἐξῆς :

Αἱ λατινικαὶ λέξεις *redimere* καὶ *redemptor* εἶνε πολυσήμαντοι, σημαίνουσι δὲ πλὴν ἄλλων ²⁹ καὶ τὴν *conductionem operis* ὑφ' ὠρισμένας περιστάσεις.

Οὕτως ἐν τοῖς νόμοις 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2 καὶ 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἀναλήψεως τῆς ἐκτελέσεως οἰκοδομῆς τινος καὶ ἐν γένει οἰκοδομικοῦ ἔργου ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλλάγματι, ὁ ἀναδεχόμενος τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην — ὁ *conductor operis* — ὀνομάζεται *redemptor*. ³⁰

Τὸ γεγονὸς λοιπόν, ὅτι αἱ λέξεις *redimere* καὶ *redemptor*,

(28) Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἐργολάβια δίκης γενικώτερον μὲν σημαίνει τὴν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ, εἰδικώτερον δὲ τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης ἢ κατ' ἀκρίθειαν τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀδεβαίου τῆς ἀλλοτρίας δίκης· πρβ. τὸ ἐν σημ. 2^α σχόλιον τοῦ Στρεφάνου καὶ Ἀρμεν. Ἐξαβιβλ. τίτλ. περὶ σημασίας ὀνομάτων § 31.

Τοιοῦτου ὄντος τοῦ περιεχομένου τῶν βυζαντινῶν πηγῶν, ἀποβάλλει πᾶσαν ἀξίαν τὸ ἐκ τούτων ἐπιχείρημα τοῦ Mühlenbruch ὑπὲρ τῆς θεωρίας αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐργολάβος δίκης εἶνε κατ' ἀκρίθειαν ὁ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναδεχόμενος τὸν κίνδυνον δίκης τινὸς «ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς *locationis conductionis operis*» (δρα ἀνωτέρω § 2).

(29) Περὶ τῶν διαφορῶν σημασιῶν τῶν λέξεων τούτων πρβ. Brissonium de verborum, quae ad jus civile pertinent, significatione καὶ Heumann Handlexikon zu den Quellen des römischen Rechts ἐν λέξεσι *redimere* καὶ *redemptor*.

(30) Νομ. 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2 : Qui aedem faciendam locaverat in lege dixerat: quoad in opus lapidis opus erit, pro lapide et manupretio dominus redemptori in pedes singulos septem dabit;...

ὧν ἐγένετο χρήσις ἐν ταῖς ρωμαϊκαῖς πηγαῖς τοῦ λόγου προκειμέ-
νου περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτε-
θεῖσαν ἔννοιαν,³¹ σημαίνουνσι κατὰ τὰς πηγὰς ταύτας καὶ τὴν κατὰ
κυριολεξίαν ἐργολαβίαν, ἴσως δὲ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ *redemptio*
litis ὑφ' ὠρισμένην αὐτῆς μορφήν πληροῦ τοὺς ὅρους τῆς *locatio-*
*nis conductionis operis*³², ἤγαγε πιθανώτατα τοὺς Βυζαντι-

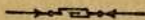
Νομ. 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι: *Locavi opus faciendum ita, ut pro opere*
redemptori certam mercedem in dies singulos darem;...

(31) Πρβ. λ. γ. Νομ. 7 Πανδ. mand. 17, 1 (... *eventum litis... re-*
demerit), Νομ. 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1 (... *et quasi redemptor*
litis extitisse... quia mercede pacta accesserat ad talem redem-
tionem...), Νομ. 9 § 2 Πανδ. 1, 16 (... *si quos causarum... redem-*
tores deprehendat), Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35 (*Si... litis incer-*
tum redemisti), Νομ. 15 Κωδ. de proc. 2, 13 (*Litem te rede-*
misse...), Νομ. 22 Κωδ. mand. 4, 35 (... *redemptores litium*
alienarum videri eos esse qui tales sessiones in se confici cupiunt).

(32) Τοῦτο συμβαίνει, ὥσάκις ἀναδέχεται τις λήγ. ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλ-
λάγματι νὰ διεξαγάγῃ αἰσίως δίκην τινά. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀντι-
παροχὴ αὐτοῦ συνίσταται οὐχὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐργασίας ἀπλῶς διὰ τὴν διεξ-
αγωγὴν τῆς δίκης, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίτευξιν ὠρισμένου ἀποτελέσματος, ἥτοι
τῆς νίκης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι. Ἡ τοιαύτη σύμβασις, ἀσχέτως πρὸς τὴν
ἀπαγόρευσιν αὐτῆς ὡς ἀθεμίτου, ὡς καὶ ἡ σύμβασις, δι' ἧς δικηγόρος ἀνα-
δέχεται τὴν διεξαγωγὴν ὠρισμένης τινος δίκης, (οὐχὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς νί-
κης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι ὡς ἀνωτέρω, ἀλλ' οὔτε πάλιν καὶ τὴν παροχὴν
ἀπλῶς τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ἀσχέτως πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης δίκης),
θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς *locationes conductiones operis* (πρβ.
Dankwardt, ἐν τοῖς δογματικοῖς χρονικοῖς τοῦ Jhering τομ. II' σελ.
367—375 §§ 52—57), ἐὰν μὴ διάφορος ἦτο ἐπὶ τῶν τοιούτων πρὸς δικηγό-
ρους δικαιοπραξιῶν ἢ ἀντίληψις τοῦ τε Ρωμαϊκοῦ δικαίου (πρβ. *Wind-*
scheid Pand § 404 σημ. 3) καὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας (πολ. δικ.
ἄρθρ. 99· ἀλλ' ὅρα καὶ Βασιλεῖου, περὶ τῆς δικηγορικῆς ἀμοιβῆς κατὰ
τὸν ΓΤΑΑ' νόμον, ἐν τῇ Ἑφημερίδι τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλικῆς νομολογίας
τόμ. ΚΗ' σελ. 434 κεξ.).

νοὺς εἰς τὸ νὰ χαρακτηρίσωσι κατὰ συνεκδοχὴν διὰ τῶν λέξεων
«ἐργολάβος» καὶ «ἐργολαβία» τὰς νομικὰς ἐννοίας, περὶ ὧν ἄνωτέρω
διεξοδικῶς ἐγένετο λόγος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000005327

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ